

HANNU JA KERTTU

Suuren metsän laidassa asui köyhä puunhakkaaja vaimonsa ja kahden lapsensa kanssa. Pojan nimi oli Hannu ja tytön Kerttu. Heillä oli niukasti ruokaa, ja kerran kun maassa oli huonot ajat, ei mies enää pystynyt hankkimaan edes jokapäiväistä leipää. Pohtiessaan sitä illalla vuoteessa hän vääntelehti huolissaan ja sanoi huokaisten vaimolleen: ”Miten meidän käy? Miten pystymme ruokkimaan lapsiparkamme, kun meillä itsellämmeäkään ei enää ole suuhunpantavaa?”

”Tiedätkö mitä”, sanoi vaimo, ”viedään varhain huomisaamuna lapset kauas synkkään metsään, sytytetään sinne nuotio ja annetaan kummallekin pala leipää. Sitten me menemme töillemme ja jätämme heidät yksin. He eivät löydä takaisin kotiin, ja niin pääsemme heistä eroon.”

”Ei, vaimo”, mies vastasi, ”sitä minä en tee. Miten minä hennoisin jättää omat lapseni yksin metsään petojen raadeltaviksi!”

”Voi sinua typerystä!” vaimo sanoi. ”Sitten me kuolemme nälkään kaikki neljä. Sen kuin alat höylätä lautoja ruumisarkkuja varten.” Eikä vaimo jättänyt miestäns rauhaan, ennen kuin tämä suostui.

”Mutta kyllä minun on lapsiparkoja sääli”, mies sanoi.

Lapsetkaan eivät olleet saaneet nälältään unta ja kuulivat, mitä äitipuoli sanoi isälle. Kerttu itki katkerasti ja sanoi Hannulle: ”Nyt meidät hukka perii.”

”Rauhoitu, Kerttu”, sanoi Hannu. ”Älä sure, kyllä minä keinon keksin.” Ja kun vanhemmat olivat nukahtaneet, hän

nousi vuoteesta, puki nutun ylleen, avasi oven alaosan ja li-
vahti ulos. Kuu paistoi kirkkaasti, ja pienet valkoiset kivet
talon edessä hohtivat kuin hopearahat. Hannu kumartui ja
keräsi kiviä taskuunsa niin paljon kuin mahtui. Sitten hän
palasi sisään ja sanoi Kertulle: "Ole huoleti, sisko kulta, ja
nuku vain kaikessa rauhassa. Ei Jumala meitä hylkää." Ja
niin Hannu meni takaisin vuoteeseen.

Varhain aamulla, jo ennen auringonnousua, äitipuoli tuli
herättämään lapset: "Ylös siitä, laiskurit! Nyt lähdetään met-
sään puita hakemaan." Hän antoi kummallekin leipäpalan
ja sanoi: "Tässä teille evästä, mutta älkää syökö näitä ennen
puolta päivää, sillä enempää ette saa."

Kerttu kantoi leipäpaloja esiliinansa alla, koska Hannun
tasku oli kiviä täynnä. Sitten he kaikki lähtivät yhdessä met-
sään. Kun he olivat kulkeneet vähän matkaa, Hannu pysäh-
tyi, kääntyi katsomaan kotiin päin ja pysähteli sitten yhä uu-
delleen ja uudelleen. Isä kysyi: "Hannu, mitä sinä vilkuilet ja
jääät muista jälkeen, pidä kiirettä ja liikuttele jalkojasi."

"Voi, isä", Hannu vastasi, "minä katson valkoista kissaani,
joka istuu katolla hyvästelemässä minua."

Äitipuoli sanoi: "Typerys, ei se ole sinun kissasi. Aamu-
aurinko vain paistaa savupiipun kylkeen."

Mutta eihän Hannu kissaansa vilkuillut vaan heitti joka kerta taskustaan tielle kiiltävän kiven. Kun he saapuivat syvälle metsään, isä sanoi: ”Kerätkää nyt puita, lapset. Minä sytytän nuotion, ettei teitä palele.” Hannu ja Kerttu keräsivät ison kasan risuja. Risut sytytettiin, ja kun liekit leimusivat korkeina, äitipuoli sanoi: ”Käykää, lapset, nuotion ääreen lepäämään. Me menemme puita kaatamaan. Kun työt on tehty, tulemme takaisin teitä noutamaan.”

Hannu ja Kerttu istuivat nuotion ääressä, ja keskipäivällä kumpikin söi leipäpalansa. Ja koska he kuulivat kirveeniskuja, he uskoivat isän olevan lähellä. Mutta ei se ollutkaan kirveen ääni, vaan tuuli siellä heilutteli oksaa, jonka isä oli sitonut kelopuuhun. Kun lapset olivat istuneet siinä pitkän aikaa, heidän silmänsä painuivat väsymyksestä kiinni ja he nukahtivat sikeään uneen.

Kun he vihdoin heräsivät, oli jo pimeä yö. Kerttu purskahti itkuun ja sanoi: ”Miten me nyt löydämme pois täältä metsästä!” Mutta Hannu lohdutti häntä: ”Odotahan hetken aikaa, kunnes kuu on noussut. Kyllä me sitten tien löydämme.” Ja täysikuun noustua Hannu tarttui sisartaan kädestä ja lähti seuraamaan kiviä, jotka hohtivat kuin upouudet hopearahat ja näyttivät heille tietä. Lapset kulkivat koko yön ja saapuivat päivänkoitteessa isänsä kotiin. He koputtivat oveen, ja kun äitipuoli tuli avaamaan ja näki Hannun ja Kerttun, hän sanoi: ”Mitä te, tuhmat lapset, niin pitkään siellä metsässä nukuitte? Me jo luulimme, ettette enää ollenkaan palaisi kotiin.” Mutta isä ilahtui, sillä suru oli painanut hänen sydäntään, kun hän oli jättänyt lapsensa yksin metsään.

Pian sen jälkeen puute kolkutteli taas ovella, ja lapset kuulivat, miten äitipuoli puhui yöllä vuoteessa isälle: ”Kaikki on taas syöty, meillä on enää puolikas limppua, ja sitten saamme panna pillit pussiin. Meidän on päästävä eroon lapsista,

viedään heidät vielä syvemmälle metsään, niin etteivät he löydä takaisin kotiin. Muuta pelastusta meillä ei ole.” Ras-kain sydämin mies tuumi: ”Parempi olisi jakaa viimeinenkin murunen lasten kanssa.” Mutta vaimo ei ottanut hänen pu-heitaan kuuleviin korviinsa vaan sätti ja syytteli häntä. Jos antaa pahalle pikkusormen, se vie koko käden, ja kun mies oli suostunut kerran, oli hänen suostuttava toistamiseenkin.

Lapset olivat vielä hereillä ja kuulivat keskustelun. Kun vanhemmat nukkuivat, Hannu nousi mennäkseen ulos ke-räämään kiviä niin kuin edelliselläkin kerralla, mutta äiti-puoli olikin lukinnut oven eikä Hannu päässyt ulos. Silti hän sanoi lohduttaen sisarelleen: ”Älä itke, Kerttu, nuku vain rauhassa, kyllä Jumala meitä auttaa.”

Aamuvarhain äitipuoli tuli ajamaan lapset vuoteesta. He saivat leipäpalansa, mutta ne olivat vieläkin pienemmät kuin edellisellä kerralla. Matkalla metsään Hannu murensi leivän taskussaan ja pysähteli usein heittämään tielle murusen. ”Hannu, mitä sinä pysähtelet vilkuilemaan taaksesi?” sanoi isä. ”Eteenpäin vain.”

”Minä katselen kyyhkystäni, joka istuu katolla hyvästele-mässä minua”, Hannu vastasi.

”Typerys”, sanoi vaimo, ”ei se ole sinun kyyhkyses. Aa-muaurinko vain paistaa savupiipun kylkeen.” Mutta Hannu heitteli vähitellen kaikki leivänmurut tielle. Äitipuoli vei lap-set entistä syvemmälle metsään, missä he eivät olleet vielä koskaan käyneet. Taaskin sytytettiin iso nuotio, ja äitipuoli sanoi: ”Jääkää te lapset vain tähän istumaan, ja jos teitä väsy-tää, voitte vähän nukkua. Me menemme puita kaatamaan, ja illalla, kun työt on tehty, tulemme takaisin teitä noutamaan.”

Keskipäivällä Kerttu antoi puolet leivästään Hannulle, jo-ka oli sirotellut omansa tielle. Sitten he nukahtivat, ja ilta kului, mutta kukaan ei tullut lapsiparkojen luokse. He herä-

sivät vasta yön pimeydessä, ja Hannu sanoi lohduttaen sisarelleen: ”Odota vain, Kerttu, kunnes kuu nousee, silloin me näemme leivänmuruset, jotka minä sirottelin. Ne näyttävät meille tien kotiin.”

Kuun noustua he lähtivät matkaan, mutta eivät löytäneet yhtään murusta, sillä tuhannet metsissä ja vainioilla lentelevät linnut olivat nokkineet ne. Hannu sanoi Kertulle: ”Kyllä me löydämme tien.” Mutta eivät he löytäneet. He kulkiivat koko yön ja vielä seuraavankin päivän aamusta iltaan, mutta eivät päässeet metsästä ulos, ja he olivat kovin nälissä, koska eivät olleet saaneet suuhunsa kuin muutaman marjan maasta. Ja koska olivat niin väsyneitä etteivät enää pysyneet jaloillaan, he panivat puun alle maata ja nukahtivat.

Nyt Hannu ja Kerttu olivat jo kolmatta päivää poissa isänsä kodista. He jatkoivat taas matkaa, mutta joutuivat yhä syvemmälle metsään, ja ellei apua pian löytyisi, he menehtyisivät.

Keskipäivän aikaan he näkivät puunoksalla kauniin lumivalkoisen linnun, joka lauloi niin ihanasti että he pysähtyivät kuuntelemaan. Lopetettuaan laulunsa lintu levitti siipensä ja lensi heidän edellään, ja he seurasivat sitä, kunnes tulivat pienelle mökille. Lintu laskeutui sen katolle, ja mentyään lähemmäksi lapset näkivät, että mökki oli rakennettu leivästä ja katettu piparkakuilla, mutta ikkunat olivat kirkasta soke-ria. ”Tuohon me käymme käsiksi ja syömme siunatun aterian”, sanoi Hannu. ”Minä syön palan kattoa, syö sinä ikkunaa, se maistuu makealta.” Hannu kurkotti taittamaan palasen katosta maistellakseen sitä, ja Kerttu meni nakertamaan ikkunaruutuja. Silloin kuului mökistä hiljainen ääni:

”Riksis, raksis, rouskuttaa.
Ken mökkiäni nakertaa?”

Lapset vastasivat:

”Tuulonen, tuulonen,
taivaan oma lapsonen.”

Ja he jatkoivat kaikessa rauhassa syömistään. Hannu, jonka mielestä katto maistui oikein hyvältä, lohkaisi siitä ison palan, ja Kerttu otti kokonaisen pyöreän ikkunaruudun ja istui herkuttelemaan.

Silloin ovi äkkiä avautui, ja ulos raahusti ikivanha eukko kainalosauvaan nojaten. Hannu ja Kerttu säikähtivät niin kauheasti että pudottivat herkut käsistään. Mutta eukko sanoi pää tutisten: ”Voi teitä, lapsikullat, kuka teidät on tänne tuonut? Tulkaa vain sisään ja jääkää luokseni, ei teille tapah-

du mitään pahaa.” Hän tarttui lapsia kädestä ja vei heidät mökkiinsä. Sitten pöytään pantiin hyvää ruokaa, maitoa ja ohukaisia sokerin, omenoiden ja pähkinöiden kera. Sen jälkeen sijattiin kaksi sievää valkoista vuodetta, ja Hannu ja Kerttu kävivät nukkumaan uskoen tulleensa taivaaseen.

Eukko olikin vain teeskennellyt ystävällistä, sillä hän oli ilkeä noita, joka vaani lapsia ja oli rakentanut leipämökin houkutellakseen heitä luokseen. Jos joku joutui hänen käsiinsä, eukko tappoi hänet, keitti ja söi suihinsa, ja silloin eukolla olikin juhlapäivä. Noidilla on punaiset silmät eivätkä he voi nähdä kauas, mutta heillä on herkkä vainu kuten eläimillä, ja he huomaavat heti, kun ihminen lähestyy. Kun Hannu ja Kerttu tulivat eukon mökkiä kohti, hän nauroi ilkeästi ja sanoi pilkallisesti: ”Nuo ovat minun eivätkä enää pääse käsistäni.”

Varhain aamulla, kun lapset eivät olleet vielä heränneet, eukko nousi jo vuoteesta, ja katsellessaan suloisesti uinuvia punaposkisia lapsia hän mutisi itsekseen: ”Mitkä herkkupalat noista saakaan!” Sitten hän tarttui luisevalla kädellään Hannuun, kantoi hänet pieneen karsinaan ja telkesi ristikoportin taakse. Eikä siinä auttanut, vaikka Hannu olisi miten huutanut. Sitten eukko meni ravistelemaan Kertun heille ja komensi: ”Ylös siitä, laiskuri, vettä kantamaan ja keittämään veljellesi jotain hyvää! Hän on karsinassa lihomassa. Kun hän on lihonut, minä syön hänet.” Kerttu puhkesi katkeraan itkuun, mutta kaikki oli turhaa, hänen oli toteltava ilkeää noitaa. Nyt Hannu-raukalle laitettiin herkkuruokaa, mutta Kerttu sai syödäkseen pelkästään ravunkuoria.

Joka aamu eukko hiipi karsinalle ja huusi: ”Hannu, pistäpä sormesi ulos, jotta voin koettaa, alatko jo lihoa.” Mutta Hannu ojensikin hänelle pienen luun, ja kun eukko ei sitä

sameilla silmillään nähnyt, hän luuli sitä Hannun sormeksi ja ihmetteli, kun poika ei tahtonut ollenkaan lihoa.

Kun oli kulunut neljä viikkoa ja Hannu pysyi yhä laihana, eukon kärsivällisyys loppui, eikä hän malttanut enää odottaa. ”Ho-hoi, Kerttu”, hän huusi, ”joutuin vettä kantamaan! Olkoon Hannu sitten lihava tai laiha, huomenna minä hänet teurastan ja keitän.” Voi, miten siskoparka vaikeroikaan vettä kantaessaan, kyyneleet vain vierivät poskille! ”Rakas Jumala, auta meitä!” hän huudahti. ”Kunpa metsän pedot olisivat syöneet meidät, niin olisimme ainakin saaneet kuolla yhdessä!”

”Lakkaa jo parkumasta”, sanoi eukko. ”Ei se auta sinua tippaakaan.”

Varhain aamulla Kertun piti nousta vuoteesta ja panna vesikattila tulelle. ”Ensin leivotaan”, sanoi eukko. ”Minä olen jo lämmittänyt uunin ja alustanut taikinan.” Hän tyrkkäsi Kerttu-paran pihalle leivinuunin luo, josta liekit jo loimusivat. ”Ryömi uuniin katsomaan”, noita sanoi, ”onko se jo niin kuuma että voimme panna leivät paistumaan.” Kun Kerttu sitten olisi uunissa, eukko aikoi paiskata uuninluukun kiinni, paistaa Kertun ja syödä hänetkin. Mutta Kerttu huomasi, mitä eukolla oli mielessä, ja vastasi: ”En minä osaa. Miten minä pääsen sinne sisälle?”

”Senkin tyhmä hanhi”, eukko sanoi. ”Onhan uuninsuu kyllin iso, katso nyt, minäkin mahdun siitä sisään.” Hän köpitteli uunin luo ja pisti päänsä sisään. Silloin Kerttu töytäisi eukkoa niin että tämä lensi syvälle uuniin, sulki rautaluukun ja työnsi salvan eteen. Huu! Eukko alkoi rääkyä aivan kammottavasti, mutta Kerttu juoksi pois, ja jumalaton noita paloi surkeasti poroksi.

Kerttu juoksi oikopäätä Hannun luo, avasi hänen karsinansa ja huusi: ”Hannu, me olemme pelastuneet, vanha

noita on kuollut.” Silloin Hannu hyppäsi ulos kuin lintu häkistä, jonka ovi avataan. Miten iloisia lapset olivatkaan, he kapsahtivat toistensa kaulaan, hyppelivät ja suutelivat! Nyt kun ei ollut enää mitään pelättävää, he menivät noidan mökkiin, ja siellä oli joka puolella arkkuja täynnä helmiä ja jalokiviä. ”Nämä ovat vieläkin parempia kuin pikkukivet”, sanoi Hannu ja tunki taskuihinsa niin paljon kuin mahtui, ja Kerttu sanoi: ”Minäkin haluan viedä jotain kotiin”, ja keräsi esiliinansa täyteen.

”Mutta nyt matkaan”, sanoi Hannu, ”jotta pääsemme pois tästä noidan metsästä.” Pari tuntia kuljettuaan he tulivat ison joen rantaan. ”Tästä me emme pääse yli”, sanoi Hannu. ”En näe missään siltaa enkä porrasta.”

”Eikä täällä kulje laivakaan”, vastasi Kerttu. ”Mutta tuolla ui valkoinen ankka. Se varmaan auttaa meidät joen yli, jos minä pyydän.” Sitten hän huusi:

”Ankkani, ankkani pieni,
tähän päättyi jo tieni.
Tule avuksi Kertulle, Hannulle,
vie meidät toiselle rannalle!”

Ankka tulikin heidän luokseen, ja Hannu istui sen selkään ja pyysi sisartaan istumaan eteensä. ”Ei”, vastasi Kerttu, ”kuorma käy pikku ankalle liian raskaaksi. Sehän voi viedä meidät yksitellen.” Niin ystävällinen eläin tekikin, ja kun he olivat päässeet onnellisesti vastarannalle ja kulkeneet hetken aikaa, metsä alkoi näyttää yhä tutummalta ja tutummalta, ja lopulta he näkivät kaukaa isänsä talon. Silloin he lähtivät juoksemaan, syöksyivät tupaan ja kapsahtivat isän kaulaan. Miehen elämä oli ollut ilotonta siitä lähtien kun hän oli jättänyt lapset metsään, ja äitipuolikin oli jo kuollut. Kerttu

ravisteli esiliinaansa niin että helmet ja jalokivet vierivät tuvan lattialle, ja Hannu heitteli vielä taskustaan kourallisen toisensa perään. Siihen loppuivat kaikki huolet, ja heidän elämänsä oli pelkkää iloa.

Nyt on satuni loppu ja hiirelle tuli hoppu. Ja ken sen pyydystää, saa siitä suuren suuren karvalakin.

